

2. International Standard Qualification of Occupation: ISQO-08/ International Labor office. Geneva: ILO, 2012, p. 133–134.
3. 75-й Міжнародний конгрес Міжнародної Фармацевтичної Федерації (FIP) з фармації і фармацевтичних наук, 2015 р. URL: <http://www.mospharma.org/ru/novosti-fip/75-mezhdunarodnyy-kongress/> (Дата звернення: 07.07.2017)

References:

1. Materialy VIII Natsional'noho z"yidu farmatsevtiv Ukrayiny, 13–16 veresnya 2016 r. [Proceedings of the VIII National Congress of Pharmacists of Ukraine]. Kharkiv (Ukrayina). VIII Natsional'nyy z"yidz farmatsevtiv Ukrayiny. URL: <http://www.isc.kharkov.com/uk/activity/news/2016-09-15-14-42-17> [in Ukrainian]
2. International Standard Qualification of Occupation: ISQO-08 / International Labor office. Geneva: ILO, 2012, p. 133–134.
3. 75-y Mizhnarodnyy konhres Mizhnarodnoyi Farmatsevychnoyi Federatsiyi (FIP) z farmatsiyi i farmatsevychnykh nauk [75th International Congress of the International Pharmaceutical Federation (FIP) for Pharmacy and Pharmaceutical Sciences] URL: <http://www.mospharma.org/ru/novosti-fip/75-mezhdunarodnyy-kongress/>

Filippova L. V. Features of the development of higher pharmaceutical education in Ukraine

The article describes the current requirements for pharmaceutical workers, both in Ukraine and abroad. Features of development of national higher pharmaceutical education at pharmaceutical faculties are considered. The main achievements in the health care of Ukraine and far and near abroad are described in detail. The idea of education requirements is put forward, which should be proactive, and this can be achieved if the theory and methods of teaching are brought closer to modern needs of the pharmaceutical sector.

The tasks assigned to the pharmaceutical worker are given. According to the experiment, it is possible to prepare a modern pharmaceutical worker with the help of a model of professionally oriented training. The model takes into account the main trends of world and domestic pharmaceutical science and practice. In the calculated forms, methods, techniques and achievements that help achieve the goals of professional training of pharmaceutical workers.

The principles (integrative, synergetic, systemic) principles defined for the construction of the model provided for the construction of a model of teaching chemical disciplines, focused on the future professional activity of pharmaceutical workers. The proposed model of professionally oriented teaching of chemical disciplines provides for external and internal, content and procedural integration, through which related in content and mode of action elements of educational information in chemical disciplines are combined into blocks and provide integrated knowledge, skills and abilities. The model provides interdisciplinary links between chemical and special disciplines. Also adherence to the principles of fundamentalization of chemistry education in order to form students' understanding of the unity of the material world in general and chemical processes and phenomena in particular; strengthening humanization in vocational education of health professionals, of which pharmacy is a component. The model promotes the formation of important for the specialist functional qualities, skills and abilities that form the basis of professional competence.

Key words: pharmaceutical education, national pharmaceutical education, medicines, model of professionally oriented education.

УДК [378.091.212:78.071.2]:167/168

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.84.2.21>

Харченко Ю. Т.

МЕТОДОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ, ЗМІСТ

Стаття присвячена розгляду становлення методологічної культури концертмейстера закладу вищої освіти. Зазначено, що методологічна культура концертмейстера є важливим складником професійно-педагогічної культури фахівця. У цьому контексті зроблено спробу теоретичного осмислення поняття «методологічна культура» як особливого складу мислення концертмейстера, здійснено системний аналіз трактувань цього поняття. На основі аналізу психолого-педагогічних джерел доведено, що основним змістовним компонентом методологічної культури концертмейстера закладу вищої освіти є методологічні знання, основним діяльним компонентом – методичні уміння та навички, які застосовує фахівець у процесі власної професійної діяльності. З'ясовано, що компонентами методологічних знань концертмейстера з погляду музичної педагогіки є: знання методів і форм організації мистецької освіти, знання про організацію видів музичної діяльності, знання історичних витоків музичного мистецтва, знання засобів і методів музичної методології. Проведене дослідження дало змогу визначити модель методологічної культури концертмейстера, що включає: аналітико-прогностичний компонент, зміст якого полягає у готовності концертмейстера до аналізу та прогнозування розвитку особистості здобувачів вищої освіти, спроможності аналізувати музично-педагогічні процеси на основі знань філософії та історії музичної педагогіки, знань основних проблем сучасної мистецької освіти та принципів і методів наукового дослідження; проектний компонент, змістом якого є здатність до самостійного визначення цілей і завдань професійної діяльності, здійснення діяльності з організації творчих мистецьких заходів на основі закономірностей музичної педагогіки, методів системно-діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходу; рефлексивний компонент, змістом якого є готовність концертмейстера критично осмислювати

власну професійну діяльність і себе як її суб'єкта, здатність до рефлексії музично-педагогічної діяльності на основі знань закономірностей психологічних процесів та методів наукового дослідження. Зроблено висновок, що опанування концертмейстером прогностичними, проєктними і рефлексивними знаннями, вміннями і навичками стає необхідною складовою частиною професійної діяльності фахівця та сприяє становленню його методологічної культури.

Ключові слова: методологія, методологічна культура концертмейстера, структурні компоненти моделі методологічної культури концертмейстера, зміст структурних компонентів методологічної культури концертмейстера.

Постановка проблеми. У сучасних умовах одним із провідних чинників прогресу людства, покращення добробуту суспільства, його інтелектуального та духовного зростання вважається рівень розвитку освіти та науки. Це визначено державною підтримкою розвитку освіти та науки як джерела економічного зростання країни та складника її національної культури. Створення певних умов, які сприяють реалізації інтелектуальних можливостей громадян у галузі науки, освіти і науково-технічної діяльності, має посприяти використанню найбільш прогресивних досягнень сучасної вітчизняної та світової науки відповідно до економічних, соціальних, культурних та інших запитів суспільства. «Здатність бачити в іншому і собі унікальну цілісність, опанувати закони розвитку людини протягом життя, розуміти і вміти вести діалог із представниками різних соціальних груп, культур, конфесій, національностей, самостійно підтримувати універсальність індивідуально-творчого потенціалу і професійну готовність до трансформерних процесів стають змістом індивідуальної освітньої траєкторії людини протягом життя» [9, с. 82]. У зв'язку з цим осмислення концертмейстером закладу вищої освіти принципово нових вимог до власної професійної діяльності стає досить важливим, оскільки «музикант як носій високої художньої культури стає творцем музичного мистецтва, яке відіграє значну роль у формуванні духовної культури людства» [3, с. 26]. Однією з важливих якостей у професійній діяльності концертмейстера закладу вищої освіти є наявність у фахівця професійно-педагогічної культури загалом, а також методологічної культури як однієї з її складових частин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На необхідність оволодіння викладачем методологічною культурою вказують у своїх дослідженнях І. Безуглова, В. Біблер, Н. Боритко, В. Дмитренко, В. Завязинський, І. Елентух, П. Кабанов, О. Лаврентьєва, Ю. Сенько, М. Скаткіна, В. Сластьонін, Г. Щедровицький (культурологічний підхід); Б. Ананьєв, О. Анісімов, О. Бережнова, Л. Виготський, І. Зимня, М. Каган, В. Кравцов, В. Красевський, А. Леонтьєв, С. Рубінштейн, А. Ходусов та інші (особистісно-діяльнісний підхід); Е. Абдулін (становлення методологічної культури педагога-музиканта). О. Бондаревська і С. Кульневич пов'язують методологічну культуру викладача з його готовністю до здійснення особистісно орієнтованої, смислопошукової, смислотворчої (методологічної) діяльності, яка спрямована на набуття ним власного професійного погляду на суперечливі педагогічні реалії [2, с. 6]. Цей погляд є відображенням переважаючих напрямів сучасної освіти, при якому виникає суперечність між інноваційними процесами в освітній галузі та відсутністю у концертмейстера для цього необхідної методологічної культури. [2, с. 108]. В. Мосолов визначає методологічну культуру як «здатність пояснювати, глибоко розуміти, застосовувати не тільки діалектику науки, а й діалектику педагогічних дій» [8, с. 68]. О. Бондаревська не обмежує методологічну культуру суто науковою діяльністю. Дослідниця вказує на необхідність і важливість оволодіння викладачем «практикоорієнтованою» методологією, тобто тією, яка дозволяє фахівцеві використовувати «засоби і методи рефлексії, аналізу, оцінки і самооцінки педагогічних явищ і подій, пошуку і вибору культурних смислів, моделей та варіантів власної освітньої діяльності» [2, с. 105]. Схожу думку висловлює В. Кирилов, котрий вважає, що методологічна культура викладача не може бути зведена виключно до «знання про процес дослідження» і обмежена методологією філософії. Професійна діяльність, на думку науковця, визначається наявністю не лише філософської (загальнонаукової) рефлексії, а й внутрішньої рефлексії, пов'язаної з «методикою і логікою здійснення діяльності та аналітико-конструктивною, контролью-перевірочною функціями особистості щодо визначеного виду діяльності» [5, с. 76]. В. Сластьонін і В. Тамарін пов'язують методологічну культуру викладача з його розумінням сутності методології пізнання і перетворення педагогічних процесів [10, с. 84]. Методологічна культура розглядається як частина загальнолюдської духовної культури [4]; як частина (ядро) професійної культури, що включає й інші види культури: розумової праці, спілкування, мови та ін. [2, 8]; як особливий склад мислення [2, 6]. Ми поділяємо думку Л. Кустова, котрий розглядає методологічну культуру викладача як складник більш широкого поняття «професійна культура викладача». Це дозволяє визначити напрям наукового пошуку щодо побудови моделі методологічної культури концертмейстера і подальшого становлення її в процесі професійної діяльності, оскільки, на думку Л. Кустова, «Проблема методологічної культури поза контекстом професійних якостей і діяльності фахівця не має сенсу» [7, с. 39].

Мета дослідження – на основі аналізу наукової літератури визначити структурні компоненти та зміст методологічної культури концертмейстера закладу вищої освіти.

Матеріал і методи дослідження. Теоретичний аналіз і узагальнення даних спеціальної науково-методичної літератури.

Виклад основного матеріалу. Розроблений П. Кабановим «рівневий підхід», визначення на його основі філософського, загальнонаукового і педагогічного рівнів методологічної культури дають можливість структурувати методологічні знання та вміння фахівця, наповнити їх відповідним змістом. Однак якщо змістовний компонент методологічної культури – методологічні знання – набув статусу наукового визначення, то

діяльнісний компонент – методологічні вміння – не знайшов широкого відображення в науковій літературі. Деякі науковці вважають за краще використовувати поняття «вміння, що входять до складу методологічної культури», а не «методологічні вміння». Аргументованість вживання поняття «методологічні вміння» можна позначити, виходячи з такого положення: знання, будучи елементами будь-якої діяльності, не становлять самостійної ланки цілепокладання, не існують самі по собі, їх основу становлять певні вміння, що визначають реальні життєві завдання [4, с. 34]. Отже, концертмейстерові необхідно користуватися знаннями на основі професійних умінь, адекватних завданням, які виникають у його власній професійній діяльності.

Музично-педагогічні знання є основою професійної діяльності концертмейстера закладу вищої освіти. В їх структурі можна виділити такі підсистеми, як: знання основ музичної педагогіки, знання основ психології, знання основ теорії виховання [1, с. 8; 9; 55]. Музично-педагогічний знання – це інструмент теоретичної і практико-перетворюючої діяльності концертмейстера, що дозволяє йому самостійно орієнтуватися у складних динамічних процесах вищої мистецької освіти, що дає «ключ до прийняття професійно обґрунтованих, нестандартних і новаторських рішень» [1, с. 57]. У науковій літературі зроблена спроба визначити складники музично-педагогічних знань як частини цілісної системи знань концертмейстера. Так, Е. Абдуллін виділяє такі їх компоненти, як: знання основних методів, засобів і форм організації процесу мистецької освіти; знання про організацію видів музичної діяльності, знання історичних аспектів музичного мистецтва, їх зв'язку із сучасністю, знання про засоби і методи музичної методології [1]. За твердженням В. Кирилова, існують загальногностичні принципи і закономірності наукового та навчального пізнання; знання про діалектичне і систематичне мислення; знання про структуру діяльності взагалі і про структуру навчально-пізнавальної діяльності зокрема; знання про внутрішні і зовнішні відносини дисциплін психолого-педагогічного напрямку та про функціональний вихід дидактики до загальнонаукових та фахових дисциплін через теорію і методику навчання [5]. П. Кабанов відносить до методологічних знань: знання історії педагогіки і сучасних педагогічних теорій, основних принципів, що використовують як методологічні установки в педагогіці (педагогічний рівень); знання загальнонаукових принципів: редукціонізму, еволюціонізму, раціоналізму (загальнонаукових рівень); знання альтернативних педагогічних теорій, які ґрунтуються на протилежних методологічних принципах та визначаються різними світоглядними орієнтирами (філософський рівень) [4, с. 48].

Оскільки в сучасній науковій літературі відсутній єдиний підхід до розгляду змісту і структури методологічних умінь концертмейстера, їх розгляд дозволяє визначити основу знань і практичних умінь, які слід розвивати у фахівців у процесі їхньої професійної діяльності. Проведений аналіз наукової літератури з означеної проблеми дав змогу зробити такі висновки:

– Актуальність розгляду методологічних умінь концертмейстера сприяє розробленню і побудові моделі розвитку його методологічної культури.

– До методологічних умінь більшість дослідників відносять вміння цілепокладання, аналізу, синтезу, прогнозування, моделювання, конструювання та проєктування педагогічного процесу, рефлексії власної професійної діяльності як здатності до оцінки власних дій; планування (уявного експериментування) як здатності до творчого пошуку.

– Структурна ідентичність не означає ідентичності змістовної. Істотна різниця полягає у поліфункціональній діяльності концертмейстера. Діяльність, заснована на теоретичних вміннях, – це діяльність на рівні реалізації мети, коли фахівець виступає транслятором нових музично-педагогічних ідей, технологій навчання і виховання. Оволодіння концертмейстером методологічними вміннями дозволяє йому стати активним суб'єктом інноваційних процесів, здійснювати діяльність на рівні цілепокладання, розроблення і впровадження творчих проєктів. Якщо в умовах традиційної системи освіти вищий рівень професійної діяльності концертмейстера визначається рівнем його фахової підготовки до здійснення діяльності на виконавському рівні, що передбачає вміння використовувати музично-теоретичні знання у вирішенні практичних завдань, то сучасний рівень діяльності концертмейстера закладу вищої освіти детермінований його теоретичною готовністю більш високого порядку. Це означає, що рішення практичних завдань має здійснюватися ним на рівні концептуального бачення розвитку музично-педагогічних процесів.

Виходячи з вищеозначених положень, можливо уявити модель методологічної культури концертмейстера закладу вищої освіти, що включає такі компоненти і зміст, що їм відповідає:

– аналітико-прогностичний (готовність концертмейстера до аналізу та прогнозуванню розвитку особистості здобувачів вищої освіти, аналіз музично-педагогічних процесів на основі знання філософії і історії музичної педагогіки, соціальних проблем сучасної мистецької освіти, закономірностей музично-педагогічних процесів, принципів і методів наукового дослідження);

– проєктний (готовність концертмейстера до самостійного визначення цілей і завдань власної професійної діяльності, здійснення проєктувальної діяльності з організації мистецьких заходів на основі закономірностей музично-педагогічного процесу, методів системно-діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів);

– рефлексивний (готовність концертмейстера в процесі самоаналізу і самооцінки критично осмислювати власну діяльність і власне себе як її суб'єкта, здатність до рефлексії музично-педагогічної діяльності на основі знання закономірностей психологічних процесів, методів наукового дослідження).

Відповідно до системно-діяльнісного підходу концертмейстер поставлений перед необхідністю вирішувати творчі професійні завдання, під час чого відбувається становлення його методологічної культури. Професійним завданням концертмейстера є осмислена музично-педагогічна діяльність у співпраці з викладачем із метою виховання сучасного вчителя мистецтва. Професійне завдання є результатом усвідомлення концертмейстером мети діяльності та умов її досягнення у певних обставинах, а також необхідності виконання професійних дій і прийняття їх до реалізації. Іншими словами, професійне завдання визначається як усвідомлювана проблемна ситуація, яка пов'язана з необхідністю перевести здобувачів вищої освіти з одного рівня розвитку на більш високий. Відповідно, існують різні типи професійних завдань концертмейстера: освітні; стратегічні, що відображають об'єктивні потреби суспільного розвитку і визначають кінцеві результати власної діяльності; тактичні, пов'язані з певним етапом вирішення стратегічних завдань; оперативні, що стоять перед фахівцем на різних етапах його практичної діяльності, тощо. Ефективність вирішення професійних завдань концертмейстером можлива за умови самостійних дій, якщо вони підпорядковані вдосконаленню власних музично-педагогічних знань, умінь, навичок [11]. Запропоновані завдання виконують такі функції: формування методології та удосконалення музично-теоретичних знань; удосконалення виконавських навичок, розвиток оперативного мислення; удосконалення музично-педагогічних умінь. Найбільш ефективною формою організації фахової діяльності концертмейстерів закладів вищої освіти, що дозволяє використовувати професійні завдання з метою підвищення рівня їх методологічної культури, на наш погляд, є музично-педагогічні семінари-практикуми, тренінг-практикуми, лекції-концерти, методичні майстерні.

Висновки. Отже, вирішуючи різного типу практичні завдання (як репродуктивні, так і евристичні), концертмейстер опановує аналітико-прогностичні, проєктні і рефлексивні знання, вміння і навички, що є в сучасних умовах освіти необхідною складовою частиною професійної діяльності фахівця і сприяє становленню його методологічної культури.

Використана література:

1. Абдуллин Э.Б. Методологическая культура педагога-музыканта. Академия. Высшее образование. Москва, 2002. 272 с.
2. Бондаревская Е. В. Педагогическая культура как общественная и личностная ценность. *Педагогика*. 1999. № 3. С. 37–43.
3. Василенко Л.М. Структурні компоненти професійної культури педагога-музиканта. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2017. № 22. С. 25–31.
4. Кабанов П.Г. Методологическая культура педагога: проблема уровней и содержания. *Образование в Сибири*. 1995. № 1. С. 4–54.
5. Кириллов В.К. Методологическая культура учителя, ее формирование в учебном процессе педвуза. *Новые исследования в педагогических науках*. 1991. № 1. С. 29–34.
6. Кульневич С.В. Личностная ориентация методологической культуры учителя. *Педагогика*. 1997. № 5. С.108–115.
7. Кустов Л.М. Подготовка учителя трудового обучения к исследовательской деятельности в системе повышения квалификации : автореф. дис. канд.пед. наук : 13.00.01 Екатеринбург, 1993. 19 с.
8. Мосолов В.А. Формировать методологическую культуру учителя. *Педагогика*. 1991. № 10. С. 67–69 .
9. Сегеда Н.А. Особистісне зростання як акме критерій людиномірності освітнього середовища майбутнього педагога. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. 2015. № 43. С. 81–88.
10. Сластенин В.А., Тамарин В.Э. Методологическая культура учителя. *Педагогика*. 1990. № 7. С. 82–88.
11. Снопкова Е.И. Теоретические и организационно-методические основы развития методологической культуры педагога в процессе непрерывного педагогического образования : автореферат дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 Минск, 2020. 38 с.

References:

1. Abdully'n Y.B. (2002) Metodologicheskaya kul'tura pedagoga-muzykanta [Methodological culture of a teacher-musician] Moscow: Academy. Higher education. [in Russian].
2. Bondarevskaya E.V. (1999) Pedagogicheskaya kul'tura kak obshchestvennaya i lichnostnaya cennost' [Pedagogical culture as a social and personal value]. *Pedagogy*, no 3, pp. 37–43. [in Russian].
3. Vasy'lenko L.M. (2017) Strukturni komponenty' profesijnoyi kul'tury' pedagoga-muzy'kanta [Structural components of the professional culture of a music teacher]. *Pedagogical education: theory and practice*, no 22, pp. 25–31. [in Ukrainian].
4. Kabanov P.G. (1995) Metodologicheskaya kul'tura pedagoga: problema urovnej i soderzhaniya [Methodological culture of a teacher: the problem of levels and content]. *Education in Siberia*, no 1, pp. 4–54. [in Russian].
5. Kirillov V.K. (1991) Metodologicheskaya kul'tura uchitelya, ee formirovanie v uchebnoy processe pedvuza [Methodological culture of a teacher, its formation in the educational process of a teacher training university]. *New Research in Educational Sciences*, no1, pp. 29–34. [in Russian].
6. Kul'nevich S.V. (1997) Lichnostnaya orientaciya metodologicheskoy kul'tury uchitelya [Personal orientation of the teacher's methodological culture.]. *Pedagogy*, no 5, pp.108–115. [in Russian].
7. Kustov L.M. (1993) Podgotovka uchitelya trudovogo obucheniya k issledovatel'skoj deyatel'nosti v sisteme povysheniya kvalifikacii [Training a labor education teacher for research activities in the advanced training system] Extended abstract of candidate's thesis, Ekaterinburg. [in Russian].
8. Mosolov V.A. (1991) Formirovat' metodologicheskuyu kul'turu uchitelya [Form a teacher's methodological culture]. *Pedagogy*, no 10, pp. 67 – 69. [in Russian].
9. Segeda N.A. (2015) Osoby'stisne zrostannya yak akmekry'terij lyudy'nomirnosti osvitn'ogo seredovy'shha majbutn'ogo pedagoga. [Personal growth as an acme criterion of human dimension of the educational environment of the future teacher]. *Problems and prospects of formation of the national humanitarian and technical elite*, no 43, pp. 81–88. [in Ukrainian].
10. Slastenin V.A., Tamarin V.E. (1990) Metodologicheskaya kul'tura uchitelya [Methodological culture of the teacher]. *Pedagogy*, no 7, pp. 82–88. [in Russian].
11. Snopkova E.I. (2002) Teoreticheskie i organizacionno-metodicheskie osnovy razvitiya metodologicheskoy kul'tury pedagoga v processe nepreryvnogo pedagogicheskogo obrazovaniya [Theoretical and organizational-methodological foundations of the development of the methodological culture of the teacher in the process of continuous pedagogical education] Doctor's thesis, Minsk. [in Russian].

Kharchenko Y. T. Methodological culture of the accompanist of the institution of higher education: structural components, contents

The article is devoted to the formation of the methodological culture of the accompanist of the institution of higher education. It is noted that the methodological culture of the accompanist is an important component of the professional and pedagogical culture of the specialist. In this context, an attempt was made to theoretically comprehend the concept of "methodological culture" as a special part of the accompanist's thinking, a systematic analysis of interpretations of this concept. Based on the analysis of psychological and pedagogical sources, it is proved that the main content component of the methodological culture of the concertmaster of higher education is methodological knowledge, the main activity component – methodological skills used by a specialist in his professional activity. It was found that the components of the accompanist's methodological knowledge in terms of music pedagogy are: knowledge of methods and forms of art education, knowledge of the organization of musical activities, knowledge of historical aspects of music, knowledge of tools and methods of music methodology. The study allowed to determine the model of methodological culture of the accompanist, which includes: analytical and prognostic component, the content of which is the readiness of the accompanist to analyze and predict the personality development of higher education, ability to analyze musical and pedagogical processes based on knowledge of philosophy and history of music pedagogy, problems of modern art education, and principles and methods of scientific research; project component, the content of which is the ability to independently determine the goals and objectives of professional activities, the implementation of activities for the organization of creative artistic events based on the laws of music pedagogy, methods of system-activity, and personality-oriented approaches; reflective component, the content of which is: the willingness of the accompanist to critically consider their professional activities and themselves as its subject, the ability to reflect on musical and pedagogical activities based on knowledge of the laws of psychological processes and research methods. It is concluded that mastering the concertmaster's prognostic, design, and reflective knowledge, skills, and abilities become a necessary component of the professional activity of the specialist and contribute to the formation of his methodological culture.

Key words: methodology, methodological culture of the accompanist, structural components of the model of methodological culture of the accompanist, the content of the structural components of the methodological culture of the accompanist.

УДК 378+811.111+327.5

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.84.2.22>

Хроленко О. А.

**РОЗВИТОК ВМІНЬ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ СУДНОВОДІННЯ В АСПЕКТІ
КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ**

У статті розкрито проблему навчання майбутніх спеціалістів судноводіння іншомовного професійного мовлення в аспекті когнітивно-комунікативного підходу. Наведено наявні визначення поняття «когнітивно-комунікативний підхід» і запропоновано власне трактування. Визначено алгоритм методичних дій щодо навчання майбутніх судноводіїв іншомовного професійно-орієнтованого мовлення з урахуванням когнітивно-комунікативного підходу. Цей алгоритм мав відображення у розробленій системі вправ, яка складалася із трьох груп: лінгвістично-пізнавальної, тренувально-комунікативної і мовленнєво-професійної. Перша група – лінгвістично-пізнавальна – спрямована на збагачення вокабуляру майбутніх судноводіїв морською термінологією, формування лінгвокомунікативного мінімуму та розвиток лінгвістичних вмінь виконання комунікативних дій. З погляду когнітивного підходу у цій групі використовуються такі мнемонічні прийоми, як: зв'язок із попереднім професійним морським досвідом курсанта, запам'ятовування з опорою на «глибину мислення», вживання лексичних одиниць у нових професійно зумовлених комунікативних ситуаціях. Друга група – тренувально-комунікативна – спрямована на формування передмовленнєвих рецептивно-репродуктивних професійно зумовлених вмінь курсантів з орієнтацією на їхній когнітивний розвиток. Третя група – мовленнєво-професійна – спрямована на формування мовленнєвих (монологічних і діалогічних) і когнітивних вмінь студентів, володіння якими дозволяє людині самостійно працювати з професійною інформацією у процесі її опрацювання. Під час виконання вправ пріоритет надається парній, груповій, колективній роботі, що спонукає курсантів до сприйняття та опрацювання наданої професійної інформації, організації професійної іншомовної інтеракції між учасниками, створює можливість для використання когнітивних вмінь курсантів і сприяє розвитку мовленнєво-розумових здібностей майбутніх судноводіїв у процесі навчання.

Ключові слова: когнітивно-комунікативний підхід, іншомовне професійне мовлення, методичні дії, майбутні спеціалісти судноводіння.

Сьогодні проблема підвищення якості навчання іноземних мов майбутніх спеціалістів судноводіння, професійна діяльність яких здійснюється переважно на іноземних судах і в зарубіжних портах, набуває особливої актуальності та значущості. Тому рівень іншомовної підготовки в морських закладах вищої освіти має відповідати вимогам світового ринку, щоб українські фахівці морської галузі були конкурентоспроможними в іншомовному середовищі і здатними до результативної роботи відповідно до світових стандартів. Однак, незважаючи на такі суворі вимоги на ринку праці, процес формування іншомовної комунікативної